

Postbus 2894 1000 CW Amsterdam

Aan de woordvoerders asiel van de commissie Justitie en
Veiligheid

Bijlage: Aanbevelingen VluchtelingenWerk Nederland
op het EU-Migratiepact

Landelijk Bureau
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 5 november 2020
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – AO JBZ Raad
11 november 2020
Ons kenmerk O.2.2.20-163.MK

Geachte woordvoerders,

Op 23 september jl. publiceerde de Europese Commissie het langverwachte [EU-Migratiepact](#), bestaande uit een pakket voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van Europees asiel- en migratiebeleid. VluchtelingenWerk Nederland is teleurgesteld dat er geen concrete afspraken staan in het voorstel over het overnemen van vluchtelingen van lidstaten aan de buitengrenzen van de EU zoals Griekenland. EU-lidstaten kunnen volgens het voorstel het overnemen van vluchtelingen 'afkopen' door slechts financiële of materiële steun te bieden. We vrezen dat weinig landen bereid zullen zijn vluchtelingen over te nemen, mede omdat ze zich zullen blijven verschuilen achter het feit dat ook andere landen dat niet doen. In andere woorden, de kern van het probleem (gebrek aan solidariteit) wordt met dit 'Pact' niet opgelost. Ook de [reactie van het kabinet](#) zet te weinig in op solidariteit en teveel op procedures (in EU-lidstaten) aan de buitengrenzen.

VluchtelingenWerk vreest dat de bescherming van vluchtelingen ernstig onder druk komt te staan door zogeheten 'voorprocedures' aan de buitengrenzen van Europa. Volgens het voorstel, dat teveel uitgaat van algemene inwilligingspercentages van landen van herkomst, zullen bovendien veel vluchtelingen onterecht worden teruggestuurd naar voor hen onveilige gebieden – wat in strijd is met het *non-refoulement* beginsel. Voor mensen die wegens politieke of religieuze redenen of vanwege hun geaardheid moeten vluchten kan ook een land dat voor sommige andere burgers niet onveilig is, levensgevaarlijk zijn.

Het kabinet stelt in haar [reactie](#) dat de 'verbeterde' grensprocedure de 'hoeksteen' van het nieuwe asiel- en migratiebeleid dient te zijn. Zoals hieronder en in de bijlage echter aangetoond, zal een scherpere grensprocedure naar alle waarschijnlijkheid leiden tot meer mensenrechtenschendingen en dramatische taferelen aan de Europese buitengrenzen. Zonder een effectief herverdelings- of terugkeerbeleid zal de druk op grenslanden alleen maar toenemen en zullen er nieuwe 'Moria's' ontstaan, ondanks de mooie belofte 'No More Moria' na de brand in september. Daar komt nog bij dat asielzoekers mogelijk tot wel 21 maanden gedetineerd kunnen worden.

Wat VluchtelingenWerk betreft zet Nederland juist in op meer solidariteit, en neemt het meer initiatief om samen met welwillende landen het verdelen van verantwoordelijkheid

vorm te geven, door middel van relocatie van kwetsbare asielzoekers uit Griekenland en Italië. Voor duizenden kwetsbare asielzoekers is de situatie veel te schrijnend en urgent om politieke overeenstemming tussen 27 Europese lidstaten af te wachten.

Gezien het groot aantal voorstellen in het pact reageren we in de bijlage van deze brief op elk voorstel en geven we hieronder een eerste reactie op de belangrijkste – en meest zorgelijke – voorstellen: het ‘flexibel solidariteitsmechanisme’ en de screening/grensprocedure.

Flexibel solidariteitsmechanisme (nieuwe Verordening betreffende migratie- en asielmanagement)

De Commissie stelt een nieuwe ‘Verordening betreffende migratie en asielmanagement’ voor waarin uitgangspunten van de huidige Dublinverordening worden gekopieerd en aangevuld. In deze Verordening wordt een ‘gemeenschappelijk raamwerk betreffende de verdeling van solidariteit en verantwoordelijkheid’ voorgesteld met afzonderlijke solidariteitsmechanismen voor verschillende scenario’s. In het kort komt het erop neer dat lidstaten in die scenario’s op vrijwillige basis solidariteit kunnen tonen door middel van herplaatsing, terugkeer en/of capaciteitsopbouw.

De Commissie maakt duidelijk dat herplaatsing de voorkeur heeft, maar er is geen sprake van een verplichting of een quotum. Een tweede optie is om de verantwoordelijkheid voor de terugkeer van een afgewezen asielzoeker of irreguliere migrant over te nemen. Indien de terugkeer niet binnen acht maanden is geëffectueerd, moet de lidstaat de betreffende persoon alsnog overnemen. Een derde mogelijkheid is het ondersteunen van lidstaten aan de buitengrenzen door bijvoorbeeld de inzet van experts en via ‘capaciteitsopbouwprojecten.’

VluchtelingenWerk vreest dat niet alleen landen als Hongarije en Polen zullen blijven weigeren om mensen over te nemen, maar dat andere lidstaten ook zullen kiezen voor de andere ‘opties’. We voorzien dat deze ‘flexibele solidariteit’ de deur openzet naar het afkopen van verantwoordelijkheid door het sturen van hulpgoederen of andere symbolische materiële hulp en vluchtelingenbescherming wordt overgelaten aan de lidstaten aan de Europese buitengrenzen. Dat dit beleid leidt tot mensonterende situaties, zoals we nu bijvoorbeeld zien op de Griekse eilanden, behoeft geen verdere uitleg.

VluchtelingenWerk pleit ervoor dat Nederland zich inzet om samen met andere Europese lidstaten een coalitie van welwillende landen te vormen die zich daadwerkelijk committeert aan eerlijke herverdeling van vluchtelingen uit bijvoorbeeld de Griekse kampen en na *search and rescue operations* op zee. Er zijn verschillende lidstaten die [daar in aanloop naar het ‘pact’ voor gepleit hebben](#). Nederland zat teleurstellend genoeg niet bij deze groep landen.

Bovendien roept VluchtelingenWerk Nederland op om niet de politieke verloop van het migratiepact af te wachten, aangezien het te verwachten is dat als de lidstaten het al eens worden over voorgestelde wetgeving, dit nog lang kan duren. Nu al kan Nederland aansluiten bij lopende relocatieprogramma’s en een substantiëlere bijdrage leveren aan het voorkomen van noodsituaties zoals op de Griekse eilanden.

Screening- en grensprocedure (wijziging Procedurerichtlijn/Procedureverordening)

Op iedere asielzoeker die bescherming zoekt in de Europese Unie, zal volgens de nieuwe procedurerichtlijn een screeningprocedure aan de grens van toepassing zijn. Doel van deze screening (identificatie, gezondheids- en veiligheidscheck en registratie in Eurodac,) is het maken van onderscheid tussen ‘kansrijke’ en ‘kansarme’ asielaanvragen.

De bepaling of iemand 'kansrijk' is gebeurt op basis van nationaliteit en het inwilligingspercentage van dat land. Als dit percentage onder de 20% ligt, geldt een snelle grensprocedure met minder waarborgen en is terugkeer en detentie de norm, waarbij personen worden vastgezet in (grens)gevangenissen. De totale duur van detentie kan oplopen tot maar liefst 21 maanden (12 weken grensprocedure en 1,5 jaar onder de Terugkeerrichtlijn).

VluchtelingenWerk wijst erop dat selectie op basis van nationaliteit en algemene inwilligingspercentages geen goede graadmeter is met potentieel ernstige gevolgen – namelijk het risico op *refoulement*. Immers, ook al is een land voor een 'gemiddelde burger' niet direct onveilig, datzelfde land kan levensgevaarlijk zijn voor mensen die bijvoorbeeld om politieke en religieuze redenen of wegens hun geardeerdheid vluchten.

Wij pleiten voor het loslaten van het onderscheid op basis van nationaliteit en toelatingspercentages in de nieuwe Asielprocedureverordening omdat wij hiermee mensenrechtenschendingen voorzien: een potentieel risico op *refoulement* alsmede (langdurige) detentie (tot wel 21 maanden) van mensen die bescherming zoeken in Europa.

VluchtelingenWerk vindt het wel bemoedigend dat de Europese Commissie zich in het Pact uitspreekt over het belang van het redden van levens op zee en het behoud van het recht om asiel aan te vragen in Europa. Ook het voornemen van de Commissie om waarnemers te sturen naar landen die er van verdacht worden vluchtelingen terug de zee op te sturen, is in principe positief. Echter, de praktijk is zorgwekkend met de [recente berichtgeving van de betrokkenheid van Frontex bij pushbacks van bootjes op de Griekse wateren](#) en berichtgeving [van mishandelingen bij de Kroatische grens](#).

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen om de recente berichtgeving over betrokkenheid van Frontex bij push back en de mishandelingen van asielzoekers aan de buitengrenzen. Wij menen dat Nederland en alle andere EU-lidstaten zich ferm moeten uitspreken vóór het recht om bescherming te zoeken in Europa en tégen deze misstanden.

Wij pleiten voor een plan van aanpak om de onderzoeksbevindingen op te volgen, waarbij onafhankelijke waarnemers van ngo's en bijvoorbeeld IOM of UNHCR moeten worden betrokken. Hierbij is ook een rol weggelegd voor de Europese Commissie als handhaver van het Europees recht. Het is van cruciaal belang dat er per direct een einde komt aan deze mensenrechtenschendingen op Europees grondgebied.

In de bijlage gaan we nader in op de voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving uit het EU-migratiepact en doen we verschillende aanbevelingen. We hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat met de staatssecretaris.

Met vriendelijke groet,

Abdeluheh Choho
Directeur VluchtelingenWerk Nederland

cc Mevr. A. Broekers-Knol, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid